

OVERDENKING

JOZEF

In het vorige kerkblad schreef ik iets over kerststallen. Of beter: kerstgroepen.

Een kerstgroep bestaat uit ten minste drie figuren: Jezus, Maria en Jozef.

In de opstelling staat Jozef altijd naast Maria bij de kribbe, of, letterlijk en figuurlijk, achter haar. Wat aangeeft dat hij van wezenlijk belang is als haar echtgenoot/beschermer en Jezus' opvoeder.

Jozef stamt af van David, is een timmerman uit Nazareth en wordt een rechtschapen man genoemd. (Matteüs 13:55,1:19). Hij komt alleen voor in de verhalen over Jezus als kind (Matteüs 1 en 2, Lukas 1 en 2). Zijn naam wordt daarna nog vier keer genoemd. Meer weten we niet van hem uit de bijbel, maar in de loop der tijd zijn er allerlei legenden over hem ontstaan.

Toen in de religieuze kunst de menselijke kant van Jezus meer nadruk kreeg, kwam Jozef meer in beeld. Vaak als een oude man, op grond van zo'n legende en de opvatting dat Maria's maagdelijkheid onaangetaast moest blijven... Hij zit aanvankelijk wat opzij, met zijn hand tegen zijn wang, in de houding van iemand die behoorlijk overweldigd is door wat er is gebeurd.

Later in de middeleeuwen doet Jozef allerlei huishoudelijke klusjes in de stal: luiers wassen, vuur maken, pap koken en zo.

Hij houdt ook wel een kaars of lantaarn vast, als teken van zijn taak als behoeder van het ware licht dat is geboren.

Als heilige wordt Jozef meestal afgebeeld met kindje Jezus op de arm of bij de hand, met twee duiven of timmermansgereedschap. Zijn feestdag is 19 maart. Hij is de schutspatroon van onder andere het gezin, timmerlieden, arbeiders, stervenden, begrafenisondernemers, vluchtelingen en evacués, van België, Oostenrijk, Canada, Mexico, Peru, China, de Filipijnen. Hij wordt aangeroepen voor de spoedige verkoop van een huis, tegen woningnood, verleiding en moeilijke situaties.

Jozef spreekt nergens in het evangelie, maar hij droomt en handelt dan daarnaar. Hij neemt Maria bij zich, vlucht met het kind en zijn moeder naar Egypte en brengt hen weer terug. Jozef doet wat de engel hem heeft opgedragen.

De historicus Paul Maier noemde hem een 'onbezongen held'. Jozef laat Maria niet vallen wanneer blijkt dat zij in verwachting is, hij staat altijd in haar schaduw en hij zorgt liefdevol voor haar en haar zoon. Jozef is de sterke maar stille figuur op de achtergrond.

Jaren geleden wijdde Pieter Geenen zijn zaterdagstrip 'Het dagboek van Anton Dingeman' in Trouw een keer aan Jozef. Dingeman krijgt het maar niet voor elkaar om de kerstboom op zijn voet te krijgen. Hij voelt zich een mislukking en zijn hele leven "gerommel aan de zijkant."

Dan hoort hij Jozef uit de doos met kerststalfiguurtjes een stem: "Ik ken dat gevoel. Niemand ziet mij. Niemand zit op mij te wachten. Niemand wordt geïnspireerd door mij. Ik sta er altijd bij voor spek en bonen." Dingeman herkent het 'Sint Jozef-gevoel': "Ik ben de enige niet. Eindelijk iemand die het begrijpt. Dank u!" Jozef is ook blij: "Eindelijk iemand die in mij gelooft! Dank u!" En hij geeft een tip waardoor de boom wel zal blijven staan. Dingeman maakt dan van de kerststal eerst even een kapel voor Sint Jozef, "helper der onhandigen en trooster van allen die in de schaduw staan."

Ik voel me hier wel door aangesproken. En misschien kunnen wij het ook doen: bidden om hulp voor al degenen die niet zo vaardig zijn met hun handen, of met hun woorden, en om erkenning voor hen die niet worden opgemerkt.

Lisette van Buuren